

Prof. dr. sc. Mirjana Pejić Bach

**ANKETNO ISTRAŽIVANJE POVEZANOSTI POSLOVNOG
USPJEHA POLAZNIKA S ULAGANJEM U ZNANJE NA
POSLIJEDIPLOMSKOM STUDIJU**

**RESEARCH SURVEY OF CORRELATION BETWEEN
PROFESSIONAL SUCCESS OF POSTGRADUATE STUDENTS
WITH INVESTING IN KNOWLEDGE BY ENROLLING INTO
POSTGRADUATE STUDIES**

SAŽETAK: U doba ekonomije znanja poslijediplomski studij javlja se kao jedan od mogućih putova prema napredovanju te polaznici takvih studija očekuju da će im daljnje obrazovanje u tome pomoći. Cilj rada je ispitati u kojoj u kojoj mjeri poslijediplomski studij ima utjecaj na uspjeh polaznika. Provedeno je originalno anketno istraživanje na uzorku ispitanika koji su magistrirali u posljednje tri godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu te je analizirano njihovo napredovanje na poslu nakon magistriranja. Rezultati su analizirani prema vrsti studija (specijalistički i znanstveni). Doprinos istraživanja su nove spoznaje vezane uz napredovanje. Pokazalo se da stjecanje magisterija ima velik utjecaj na napredovanje ispitanika. Ispitanici smatraju da nisu imali dovoljno informatičkih sadržaja na poslijediplomskom studiju, ali da su im nova saznanja, premda u ograničenom obujmu, svejedno pomogla u poslu.

KLJUČNE RIJEČI: ulaganje u znanje, poslijediplomski studij, anketno istraživanje, informatičko obrazovanje.

ABSTRACT: In the knowledge economy, postgraduate studies is one of the possible ways to contribute to career development, and participants in such programs expect that further education will help them in accomplishing their aim. The goal of the paper is to examine to what extent postgraduate studies influence business success of postgraduate students. The original survey was conducted on the sample of examinees that finished postgraduate studies within last three years at the Faculty of Economics & Business in Zagreb. Results of the survey are new findings on career development. Business progress after postgraduate studies is analyzed. Results are studied according to age and sex of students, and type of the program (scientific, professional). The results indicated that finishing postgraduate studies has great influence on business progress of participants. Original result of the survey was that there was some difference according to age and sex of students. Participants thought that they did not have enough lectures on information technology, but those lectures that they had helped them in their day-to-day job.

KEY WORDS: knowledge investments, postgraduate studies, sample survey, information technology education.

1. UVOD

Globalna ekonomija te neprekidne tehnološke i znanstvene promjene u našem okruženju tjeraju nas na neprestano obrazovanje. Danas ne možemo smatrati da je proces obrazovanja s diplomom završen, kao što je to bilo prije nekoliko desetaka godina. Rad u području na kojem se diplomiralo nije više nuždan, a poslovni uspjeh može se osigurati samo kontinuiranim obrazovanjem. Poslijediplomski studiji jedan su od kvalitetnijih oblika obrazovanja dostupnih nakon završenog dodiplomskog studija¹.

Dosadašnja istraživanja pokazala su da postoji povezanost između pohađanja poslijediplomskog studija i kasnijeg poslovnog uspjeha polaznika². Boytzis i Renio (1989) pokazali su na uzorku osoba s diplomom i bez MBA diplome da postoji razlika između poslovnih vještina u korist završenih MBA studenata, što ima pozitivan utjecaj na njihov poslovni uspjeh. Drugi su autori pokazali da MBA studij nije jamstvo za napredovanje u karijeri, premda u većini slučajeva ima pozitivan utjecaj na poslovni uspjeh polaznika (Howley, 1991; Baruch, et al., 2001).

Premda je jasno da poslijediplomski studiji imaju pozitivan utjecaj na karijeru polaznika, pojavile su se u posljednje vrijeme brojne kritike. Mintzberg (2004) kritizira sadašnje MBA poslijediplomske studije koji su po njegovu mišljenju previše usmjereni na teoriju menadžmenta te zanemaruju praktične aspekte upravljanja. Ističe da su današnji poslijediplomski studiji previše usmjereni na maksimalizaciju vrijednosti dionica, a ne na izgradnju snažnih organizacija. Međutim, njegova kritika proizlazi iz njegova osobnog iskustva i stavova. MBA studij kritiziraju i drugi autori (Neelankavil, 1994, Paton, 2001, Kathawala et al., 2002, Simons et al, 2006). Blass i Weight (2005) proveli su opsežno istraživanje o utemeljenosti kritika MBA studija. Rezultat istraživanja je da postoji nerazumijevanje točne uloge MBA studija te njegova utjecaja na poslovni uspjeh polaznika. Hay i Hodginson (2006) provele su istraživanje na uzorku 36 osoba koje su završile MBA poslijediplomski studij u Sjedinjenim Američkim Državama. S ispitanicima su provedeni dubinski intervjui. Pokazalo se da ispitanici, osim iz poduzeća, dolaze iz raznih organizacija, kao što su neprofitne dobrotvorne organizacije i javne organizacije (škole, zdravstvene ustanove)³. Zbog heterogenosti polaznika njihova mjerila poslovnog uspjeha bila su također vrlo različita. Međutim, većina polaznika smatra da je poslijediplomski studij pridonio razvoju njihove karijere, bez obzira što taj termin različito definiraju. Na temelju rezultata istraživanja preporučuju se voditeljima MBA studija da usmjere marketinške aktivnosti na

¹ Osim poslijediplomskih studija velika pažnja danas se pridaje obrazovnim programima unutar poduzeća koji imaju razne nazive često vezane uz poduzeće (npr. LURA Akademija).

² Istraživanja o povezanosti poslijediplomskog studija i poslovnog uspjeha polaznika provedena su za MBA poslijediplomski studij, koji je izuzetno popularan u Sjedinjenim Američkim Državama, dok se u Europi, pa tako i u Hrvatskoj, javljaju brojni drugi poslijediplomski studiji vezani uz specifična znanja (financije, računovodstvo, marketing i dr.). Premda na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, osim MBA studija, postoje brojni drugi studiji, rezultati ovih istraživanja važni su i za naše uvjete.

³ Slične rezultate pokazali su Noon i Clegg (1993), koji su analizirali utjecaj MBA studija na napredovanje u karijeri knjižničara.

profitni i neprofitni sektor pri čemu, osim uobičajenih mjerila poslovnog uspjeha (povećanje plaće, napredovanje na hijerarhijskoj ljestvici), mogu navoditi i druga mjerila koja u važna za neprofitni sektor. MBA studijima osim toga nedostaje značajnih sadržaja, kao što su financije i informacijska tehnologija (Tay, 2001).

Cilj ovoga rada je provesti istraživanje na uzorku magistara Ekonomskog fakulteta u Zagrebu kojim bi se ispitalo postoji li u hrvatskim uvjetima povezanost između poslijediplomskog studija i poslovnog uspjeha polaznika mjenog u većoj plaći i napredovanju na hijerarhijskoj ljestvici. Kako bi se stekla bolja slika o poslovnom uspjehu polaznika poslijediplomskog studija, istražene su i mogućnosti obrazovanja te dodatnim bonusima⁴. U istraživanju se polazi od sljedećih hipoteza:

- H1: Pretpostavlja se da završavanje poslijediplomskog studija ima pozitivan utjecaj na poslovni uspjeh polaznika.
- H2: Polaznici specijalističkih i znanstvenih poslijediplomskih studija ostvarili su jednak poslovni uspjeh nakon magisterija.
- H3: Polaznici poslijediplomskih studija žele više informatičkih sadržaja na studiju koji im koristi u poslu.

2. METODIKA ISTRAŽIVANJA I KARAKTERISTIKE UZORKA

Istraživanje je provedeno na uzorku 250 ispitanika koji su u posljednje tri godine magistrirali na poslijediplomskim studijima Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Upitnik je poslan na iste adrese na kojima su ispitanicima slani pozivi za dodjelu magistarske diplome. Ispunjen upitnik vratilo je 57 ispitanika, što čini stopu povrata 22,8% koja se smatra prihvatljivom u ovakvom tipu istraživanja (de Rada, 2005).

Najveći broj magistara (tablica 1.) završio je poslijediplomski studij Organizacija i menadžment (21,1%), a slijedi poslijediplomski studij iz Marketinga (17,5%). Dosta velik broj magistara završio je poslijediplomski MBA (15,8%) i Upravljanje industrijskim marketingom (12,3%). Ostale poslijediplomske studije završilo je vrlo malo magistara. Najveći broj magistara završio je znanstveni studij (82,5%), dok je specijalistički studij završilo znatno manje magistara (15,8%). To se moglo i očekivati s obzirom na činjenicu da na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu ima 17 poslijediplomskih studija, a od toga su samo četiri specijalistička.

⁴ Ispitanicima je sugerirano da se pod bonusima podrazumijeva dodatak na plaću, ali i korištenje službenog mobitela, automobila, uplaćeno životno osiguranje i slično.

Tablica 1. Broj magistara prema poslijediplomskom studiju i vrsti studija

	Broj ispitanika	Postotak
Poslijediplomski studij		
Organizacija i menadžment	12	21,1
MBA	9	15,8
Informatički menadžment	2	3,5
Vanjska trgovina	2	3,5
Marketing	10	17,5
Financije i bankarstvo	1	1,8
Financije poduzeća	1	1,8
Računovodstvo, revizija i financije	5	8,8
Međunarodna ekonomija	3	5,3
Operacijska istraživanja	1	1,8
Revizija	2	3,5
Upravljanje industrijskim marketingom	7	12,3
Drugo	1	1,8
Bez odgovora	1	1,8
Vrsta studija		
Znanstveni studij	47	82,5
Specijalistički studij	9	15,8
Bez odgovora	1	1,8

Magistri su podjednako muškog i ženskog spola (tablica 2.). Najveći broj magistara je u dobi od 31 do 35 godina (38,6%), a slijede magistri od 26 do 30 godina (22,8%). Znači da su približno dvije trećine magistara mlađe od 35 godina (61,4%), dok ih je jedna trećina starija od 35 godina.

Tablica 2. Karakteristike ispitanika

	Broj ispitanika	Postotak
Spol ispitanika		
Muški	28	49,1
Ženski	29	50,9
Dob ispitanika		
26-30 godina	13	22,8
31-35 godina	22	38,6
36-40 godina	9	15,8
41-50 godina	9	15,8
51-60 godina	4	7,0

Tablica 3. Godina upisa ispitanika

	Godina upisa		Godina magistriranja	
	Broj ispitanika	Postotak	Broj ispitanika	Postotak
1988.	1	1,8	-	-
1990.	1	1,8	-	-
1997.	4	7,0	-	-
1998.	11	19,3	-	-
1999.	11	19,3	-	-
2000.	13	22,8	-	-
2001.	7	12,3	-	-
2002.	6	10,5	2	3,5
2003.	3	5,3	11	19,3
2004.	-	-	21	36,8
2005.	-	-	23	40,4
Ukupno	57	100,0	57	100,0

Ispitanici su uglavnom upisali poslijediplomski studij u razdoblju od 1998. do 2002. godine (tablica 3.). Vrlo je malo ispitanika koji su ranije ili kasnije upisali poslijediplomski studij. Najveći broj ispitanika završio je poslijediplomski studij 2005. godine, a slijedi 2004. godina.

U nastavku rada ispitat će se utjecaj magisterija na napredovanje ispitanika (plaća, hijerarhijska ljestvica, mogućnost obrazovanja, bonusi). Također će se ispitati ima li magisterij jednak utjecaj na određene skupine ispitanika prema vrsti magisterija, spolu i dobi. Pod pretpostavkom da se uzorak može smatrati slučajnim, provest će se t-test usporedbe aritmetičke sredine dviju populacija kojima će se usporediti prosječna plaća ispitanika. Kada je broj dostavljenih podataka dovoljno velik, provest će se hi-kvadrat test kako bi se usporedilo napredovanje na hijerarhijskoj ljestvici⁵.

3. UTJECAJ MAGISTERIJA NA NAPREDOVANJE ISPITANIKA

U ovom dijelu rada ispitat će se prva hipoteza rada da završavanje poslijediplomskog studija ima pozitivan utjecaj na poslovni uspjeh mjeren plaćom.

⁵ Hi-kvadrat test može se provesti ako je u tablici manje od 20% ćelija s manje od pet opažanja (Preacher, 2001).

Tablica 4. Napredovanje na poslu nakon magistriranja

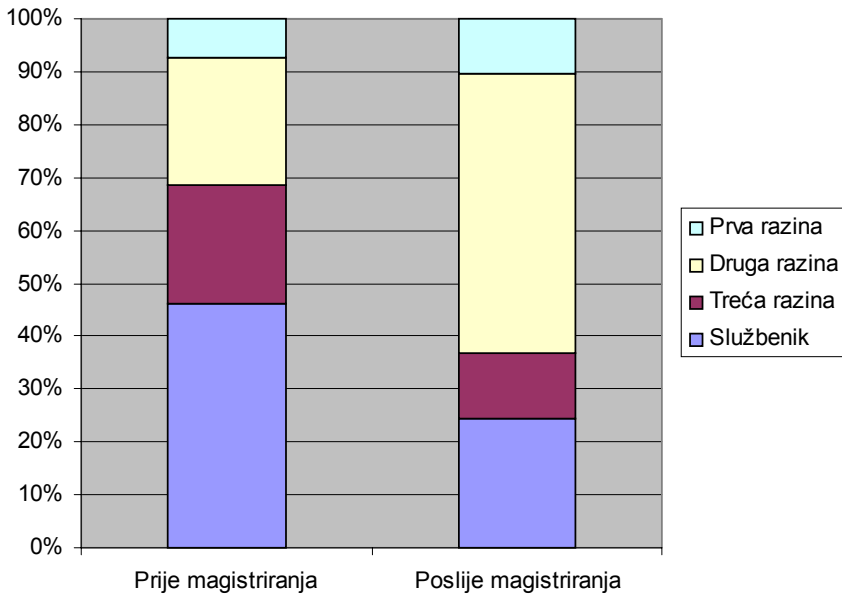
Promjena radnog mjesta	Broj ispitanika	Promjena poduzeća	Broj ispitanika
Isto radno mjesto	15 (26,3%)	Novo poduzeće	14 (24,6%)
Drugo radno mjesto	42 (73,7%)	Isto poduzeće	42 (74,5%)
Ukupno	57 (100%)	Ukupno	57 (100%)

Promjena radnog mjesta i poduzeća često je signal napredovanja (tablica 4.). Ispitanici koji su magistrirali, promijenili su radno mjesto čak u tri četvrtine slučajeva, dok je približno isti broj ispitanika promijenio poduzeće.

Tablica 5. Razina radnog mjesta prije i nakon magistriranja

Menadžerska razina	Prije magistriranja	Poslije magistriranja
Službenik	25 (43,9%)	14 (24,6%)
Treća razina	12 (21,1%)	7 (12,3%)
Druga razina	13 (22,8%)	30 (52,6%)
Prva razina	4 (7,0%)	6 (10,5%)
Bez odgovora	3 (5,3%)	-
Ukupno	57 (100%)	57 (100%)

Prije magisterija najveći broj ispitanika bio je na položaju službenika (43,9%), dok ih je približno jedna petina radila na trećoj i četvrtoj menadžerskoj razini (tablica 5.). Tek je 7% ispitanika radilo na prvoj menadžerskoj razini. Međutim, nakon magistriranja smanjio se broj ispitanika na radnom mjestu službenika (24,6%) te broj ispitanika na trećoj razini (12,3%). S druge strane, povećao se broj onih koji rade na drugoj menadžerskoj razini te onih koji rade na prvoj menadžerskoj razini (slika 1.). Hi-kvadrat test pokazao je da postoji statistički značajna zavisnost uz 1% vjerojatnosti između stjecanja magisterija i menadžerske razine na kojoj polaznik radi (hi-kvadrat=11.467, p-vrijednost=0,009). Znači da bi se moglo zaključiti kako stjecanje magisterija ima pozitivan utjecaj za napredovanje na hijerarhijskoj ljestvici.

Slika 1. Menadžerska razina prije i poslije magistriranja**Tablica 6. Plaća prije i nakon magistriranja**

Plaća u kn	Prije magistriranja	Poslije magistriranja
2000-4000	10 (17,5%)	-
4001-6000	21 (36,8%)	12 (21,1%)
6001-8000	12 (21,1%)	13 (22,8%)
8001-10000	5 (8,8%)	12 (21,1%)
10001-12000	3 (5,3%)	6 (10,5%)
12001-15000	3 (5,3%)	7 (12,3%)
15001-20000	-	2 (3,5%)
20001-30000	-	4 (7,0%)
Bez odgovora	3 (5,3%)	1 (1,8%)
Ukupno	57 (100%)	57 (100%)
Prosječna plaća (ponderirani prosjek)	6250 kn	9902 kn

Plaća ispitanika prije magistriranja bila je u najvećem broju slučajeva od 4 do 6 tisuća kuna te je takvu plaću imala približno jedna trećina ispitanika (tablica 6.). Čak jedna petina ispitanika imala je plaću do 4 tisuće kuna. Niti jedan od ispitanika nije imao veću plaću od 15 tisuća kuna, a vrlo malo ih je imalo plaću od 8 do 15 tisuća kuna. Međutim, nakon magistriranja stanje je bilo obrnuto. Niti jedan od ispitanika nije imao plaću *manju* od 4 tisuće kuna, a pojavila se jedna desetina ispitanika s plaćom većom od 15 tisuća kuna. Također se povećao broj ispitanika s plaćom od 10 do 12 tisuća kuna. Prosječna plaća prije magistriranja bila je 6,250 kn, a nakon magistriranja 9,902 kn. Proveden je t-test o razlici aritmetičkih sredina dviju populacija kako bi se ispitalo postoji li statistički značajna razlika između plaća polaznika poslijediplomskog studija prije i poslije magistriranja. Potvrđena je hipoteza o statistički značajnoj razlici plaća uz 1% vjerojatnosti ($t=-4,516$; p -vrijednost $<0,000$).

**Tablica 7. Promjene nakon magisterija
(dodatno obrazovanje, veći bonusi)**

	Dodatno obrazovanje	Veći bonusi
Uopće se ne slažem	10 (17,5%)	25 (43,9%)
Ne slažem se	4 (7,0%)	7 (12,3%)
Neodlučan	15 (26,3%)	6 (10,5%)
Slažem se	18 (31,6%)	13 (22,8%)
Potpuno se slažem	9 (15,8%)	6 (10,5%)
Bez odgovora	1 (1,8%)	-
Ukupno	57 (100%)	57 (100%)

Ispitanici su zamoljeni da iskažu u kojoj se mjeri slažu s tvrdnjom da je stjecanje titule magistra imalo pozitivan utjecaj na dodatno obrazovanje, te veće bonuse (tablica 7.). Nakon magisterija povećale su se mogućnosti za dodatno obrazovanje kod približno polovine ispitanika⁶, a veći bonusi samo jednoj trećini ispitanika.

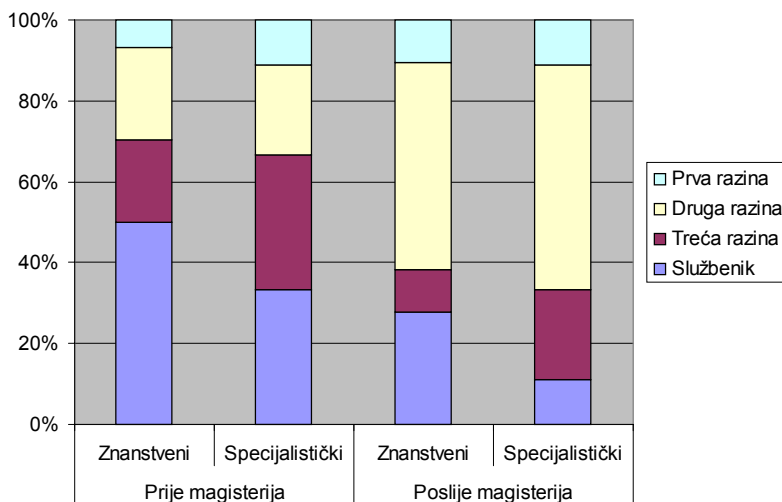
4. USPOREDBA UTJECAJA POSLIJEDIPLOMSKOG STUDIJA NA USPJEH POLAZNIKA SPECIJALISTIČKIH I ZNANSTVENIH STUDIJA

Pretpostavlja se da polaznici specijalističkih i znanstvenih poslijediplomskih studija ostvaruju jednak poslovni uspjeh nakon magisterija, što je druga hipoteza ovog rada a koja će biti ispitana u nastavku.

⁶ Zbrojeni su odgovori ispitanika koji se slažu ili postupno slažu.

Tablica 8. Promjena menadžerske razine nakon magisterija s obzirom na vrstu studija

	Znanstveni studij		Specijalistički studij	
	Prije magisterija	Poslije magisterija	Prije magisterija	Poslije magisterija
Službenik	22 (50%)	13 (27,7%)	3 (33,3%)	1 (11,1%)
Treća razina	9 (20,5%)	5 (10,6%)	3 (33,3%)	2 (22,2%)
Druga razina	10(22,7%)	24 (51,1%)	2 (22,2%)	5 (55,6%)
Prva razina	3 (6,8%)	5 (10,6%)	1 (11,1%)	1 (11,1%)
Ukupno	44(100%)	47 (100%)	9 (100%)	9 (100%)

Slika 2. Menadžerska razina prije i poslije magistriranja znanstvenih i specijalističkih studija

Analizirani su podaci o promjeni menadžerske razine prije i nakon magistriranja za znanstveni i specijalistički studij (tablica 8.) te se pokazalo da su polaznici specijalističkog poslijediplomskog studija češće napredovali od polaznika znanstvenih studija (slika 2.). Kod polaznika znanstvenog studija prije magisterija bilo je 50% službenika, a nakon magistriranja bilo ih je 27,7%. Međutim, polaznici su specijalističkog studija u 33,3% slučajeva prije magisterija radili kao službenici, a nakon magisterija bilo ih je samo 11,1%. Stanje nakon magistriranja je takvo da na svim menadžerskim razinama radi više polaznika specijalističkih studija u odnosu na znanstvene studije, međutim radi se o dosta maloj razlici. Proveden je hi-kvadrat test za ispitivanje zavisnosti između menadžerske razine i vrste studija prije i poslije magisterija⁷. Hi-kvadrat test pokazao je da postoji zavisnost na

⁷ Zbog premalog broja podataka spojeni su podaci za službenike i treću razinu te drugu i prvu razinu menadžmenta pa je tek nakon toga proveden hi-kvadrat test.

razini 1% vjerojatnosti između magistriranja i razine menadžmenta za znanstveni studij (hi-kvadrat=9,456, $p < 0,002$), a za specijalistički studij zavisnost nije statistički značajna (hi-kvadrat=2, $p < 0,157$).

Tablica 9. Promjena plaće nakon magistriranja s obzirom na vrstu studija - broj ispitanika

Plaća u kn	Znanstveni studij		Specijalistički studij	
	Prije magistriranja	Poslije magistriranja	Prije magistriranja	Poslije magistriranja
2000-4000	9 (20,5%)	-	1 (11,1%)	-
4001-6000	17 (38,6%)	9 (19,6%)	4 (44,4%)	3 (33,3%)
6001-8000	10 (22,7%)	11 (23,9%)	2 (22,2%)	2 (22,2%)
8001-10000	3 (6,8%)	9 (19,6%)	1 (11,1%)	2 (22,2%)
10001-12000	2 (4,5%)	6 (13,0%)	1 (11,1%)	-
12001-15000	3 (6,8%)	6 (13,0%)	-	1 (11,1%)
15001-20000	-	2 (4,3%)	-	-
20000-30000	-	3 (6,5%)	-	1 (11,1%)
Ukupno	44 (100%)	46 (100%)	9 (100%)	9 (100%)
Prosječna plaća (ponderirani prosjek)	6170 kn	10000 kn	6333 kn	9562 kn

Tablica 9. sadrži podatke o distribuciji plaće polaznika prije i nakon magistriranja s obzirom na znanstveni i specijalistički studij. Obje skupine polaznika imaju znatno povećanje plaće nakon magistriranja. Međutim, polaznici znanstvenog studija imali su povećanje s nešto niže plaće 6,170 kn na 10,000 kn, dok je polaznicima specijalističkog studija plaća manje porasla sa 6,333 kn na 9,562 kn. T-test o razlici aritmetičkih sredina dviju populacija pokazao je da je povećanje plaće nakon magistriranja statistički značajno za znanstveni studij uz 1% vjerojatnosti ($t = -4,323, p < 0,000$), dok isto ne vrijedi za specijalistički studij ($t = -1,324, p < 0,205$).

Tablica 10. Dodatno obrazovanje s obzirom na vrstu studija

	Dodatno obrazovanje		Veći bonusi	
	Znanstveni studij	Specijalistički studij	Znanstveni studij	Specijalistički studij
Uopće se ne slažem	8 (17,0%)	1 (12,5%)	21 (44,7%)	3 (33,3%)
Ne slažem se	3 (6,4%)	1 (12,5%)	5 (10,6%)	2 (22,2%)
Neodlučan	14 (29,8%)	1 (12,5%)	5 (10,6%)	1 (11,1%)
Slažem se	14 (29,8%)	4 (50,0%)	10 (21,3%)	3 (33,3%)
Potpuno se slažem	8 (17,0%)	1 (12,5%)	6 (12,8%)	-
Ukupno	47 (100%)	8 (100%)	47 (100%)	9 (100%)

Među ispitanicima koji su završili specijalistički poslijediplomski studij mnogo je više onih koji se slažu ili se potpuno slažu da imaju veće mogućnosti dodatnog obrazovanja u odnosu na ispitanike koji su završili znanstveni poslijediplomski studij (tablica 10.). Međutim, ispitanici sa znanstvenog poslijediplomskog studija u većoj se mjeri slažu ili se potpuno slažu da im je magisterij omogućio veće bonuse u odnosu na ispitanike sa specijalističkog studija.

5. INFORMATIČKI SADRŽAJI NA POSLIJEDIPLOMSKIM STUDIJIMA

Posljednja je hipoteza rada da polaznici poslijediplomskih studija žele više informatičkih sadržaja na studiju koji im koriste u poslu. Prema istraživanjima u svijetu se pokazalo da su informatički sadržaji (Tay, 2001.) dosta slabo zastupljeni na poslijediplomskim studijima. Slično stanje je prisutno i na poslijediplomskim studijima na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, premda su informatički sadržaji u većini programa ponuđeni u većoj ili manjoj mjeri.

Poslijediplomski studiji za znanstveno usavršavanje u ekonomiji uglavnom su usredotočeni na utjecaj informacijsko-komunikacijske tehnologije na ekonomska kretanja. S druge strane, poslijediplomski studiji za stručno usavršavanje zauzimaju dijametralno suprotan pristup koncentrirajući se na vrlo uske primjene informacijske tehnologije za područja od njihova interesa čime obuhvaćaju vrlo skromne količine informacijski sadržaja. Međutim, najveća količina sadržaja vezanih uz informacijsku tehnologiju, kao i problematiku primjene takve tehnologije, uključene su u programe poslijediplomskih studija za znanstveno usavršavanje u kolegiju Poslovne ekonomije. Najviše sadržaja nudi studij Informatički menadžment, koji razmatra sve aspekte informacijsko-komunikacijske tehnologije na suvremeno poslovanje, dok, primjerice, studij Vanjske trgovine obuhvaća najmanje informatičkih sadržaja u sklopu jednog izbornog kolegija. Teme koje se najčešće obrađuju uključuju elektroničko poslovanje, elektronički marketing, polovno komuniciranje, baze i skladišta podataka, obrade i razmjene elektroničkih podataka, zaštita i sigurnost podataka i pojedinih informacijskih sustava, elektroničke usluge, ulogu Interneta u poslovanju, fenomene virtualizacije i globalizacije tržišta te različite metode potpore odlučivanju (Pejić Bach, et al, 2006.).

Ispitanici su zamoljeni da procijene jesu li imali dovoljno informatičkih sadržaja na studiju te koliko su im oni pomogli na poslu (tablica 11.). Mali broj ispitanika (37,7%) smatra da su imali dovoljno informatičkih sadržaja, ali informatički sadržaji koje su imali na studiju pomogli su većem broju ispitanika (45,3%).

Tablica 11. Informatički sadržaji na studiju

	Dovoljan broj informatičkih sadržaja na studiju	Informatički sadržaji sa studija su pomoć na poslu
Uopće se ne slažem	1 (2,2%)	2 (4,3%)
Ne slažem se	6 (13,0%)	5 (10,9%)
Neodlučan	15 (32,6%)	9 (19,6%)
Slažem se	20 (43,5%)	24 (52,2%)
Potpuno se slažem	4 (8,7%)	6 (13,0%)
Ukupno	46 (100%)	46 (100%)

6. ZAKLJUČAK

Osnovni cilj ovog rada bio je utvrditi u kojoj mjeri stjecanje zvanja magistra ekonomskih znanosti utječe na poslovni uspjeh polaznika poslijediplomskih studija pri čemu značajnu ulogu imaju informatički sadržaji. Poslovni uspjeh mjeri se razinom menadžmenta na kojoj kandidat radi, porastom plaće nakon stjecanja titule magistra, dodatnim bonusima te daljnjim mogućnostima dodatnog obrazovanja.

Prva hipoteza istraživanja bila je da završavanje poslijediplomskog studija ima pozitivan utjecaj na poslovni uspjeh polaznika studija pri čemu značajnu ulogu imaju informatički sadržaji. Istraživanje je potvrdilo ovu hipotezu u sljedećim nalazima istraživanja. Većina polaznika promijenila je radno mjesto nakon magistriranja i to u većini slučajeva na višu razinu hijerarhijske ljestvice. Prije magistriranja dvije petine polaznika bili su službenici, dok se nakon magistriranja broj službenika smanjio na jednu četvrtinu. Također je dosta polaznika koji su nakon magistriranja došli na drugu menadžersku razinu, a nekolicina polaznika napredovala je i do prve menadžerske razine. Slični su rezultati vezani uz plaću. Prije magistriranja dio polaznika imao je plaću manju od 4,000 kn, a niti jedan od polaznika nije imao plaću veću od 20,000 kn. Nakon magistriranja stanje je bilo obrnuto. Ispitanici su zamoljeni da procijene je li im završeni poslijediplomski studij omogućio dodatno obrazovanje i dodatne bonuse. U pogledu ovoga pitanja polaznici su dosta podijeljeni, a najviše ih smatra da im je dodatno obrazovanje nakon magisterija olakšano.

Pretpostavljalo se na početku istraživanja da polaznici specijalističkih i znanstvenih poslijediplomskih studija ostvaruju jednak poslovni uspjeh nakon magisterija, što je bila druga hipoteza istraživanja. Međutim, pokazalo se da postoji statistički značajna zavisnost između magistriranja i napredovanja na hijerarhijskoj ljestvici samo za polaznike znanstvenih studija. Također, premda se plaća povećala za polaznike znanstvenih i specijalističkih studija, razlika je u plaći statistički značajna samo za znanstveni studij. Međutim, zbog malog uzorka polaznika specijalističkih studija ne možemo zaključiti da znanstveni studij daje veću mogućnost za napredovanje polaznika.

Posljednja hipoteza rada bila je da polaznici poslijediplomskih studija žele više informatičkih sadržaja na studiju koji im koriste u poslu. Pokazalo se da ispitanici imaju takve stavove te se na temelju njihovih odgovora i desk-top istraživanja prezentiranog u radu

(Pejić Bach, et al, 2006.), može prihvatiti navedena hipoteza. U radu je dotaknuto pitanje adekvatnosti plana i programa poslijediplomskih studija s obzirom na informatičke sadržaje. U planu je nastavak istraživanja usmjeren na percepciju polaznika s obzirom na adekvatnost drugih specijaliziranih vještina poslijediplomskih studija.

LITERATURA

1. Baruch, Y., Leeming, A., *The added value of MBA studies - graduates' perceptions*, Personnel Review, Vol. 30, No. 5, 589-602., 2001.
2. Blass, E., Weight, P., *The MBA is dead*, On the Horizon, Vol. 13, No. 4, 229-240, 2005.
3. Boyatzis, R. E., Renio, A., *Research article: The impact of an MBA programme on managerial abilities*, Journal of Management Development, Vol. 8, No. 5, 50-58, 1989.
4. de Rada, V. D., *Measure and control of non-response in a mail survey*, European Journal of Marketing. Vol. 39, No. 1/2, 16-32, 2005.
5. Hay, A., Hodgkinson, M., *Exploring MBA career success*, Career Development International, Vol. 11, No. 2, 108-124, 2006.
6. Howley, M., *Career management for today's MBAs*, International Journal of Career Management, Vol. 3, No. 3, 123-137, 1991.
7. Kathawala, Y., Abdou, K., Elmuti, D. S., *The global MBA: a comparative assessment for its future*, Journal of European Industrial Training, Vol. 26, No. 1, 14-23, 2002.
8. Mintzberg, H., *Managers not MBAs*, San Francisco, Berrett-Koehler Publisher, 2004.
9. Neelankavil, J. P., *Corporate America's Quest for an Ideal MBA*, Journal of Management Development, Vol. 13, No. 5, 38-52, 1994.
10. Noon, P., Clegg, S., *Preparing for the top: Is an MBA worth the effort?*, Librarian Career Development, Vol. 1, No. 1, 82-93, 1993.
11. Paton, R. A., *Developing businesses and people: an MBA solution?*, Journal of Management Development, Vol. 20, No. 3, 235-244, 2001.
12. Pejić Bach, M., Vlahović, N., Prester, J., Hruška, D., *Povezanost poslovnog uspjeha polaznika s ulaganjem u znanje kroz poslijediplomski studij s naglaskom na informatičke i managerske sadržaje*, Znanstvena istraživanja: interni projekti / Ekonomski fakultet - Zagreb, - (2005[i.e.2006]), 2006.
13. Potočnjak, Ž., *Zabrana diskriminacije u radnim odnosima*, Novine u radnim odnosima : komentar najznačajnijih promjena u radnim odnosima : redakcijski pročišćeni tekst Zakona o radu : pravilnici: o radu, o postupku i mjerama zaštite dostojanstva radnika, Organizator, Zagreb, 2003.
14. Preacher, K. J., *Calculation for the chi-square test: An interactive calculation tool for chi-square tests of goodness of fit and independence [Computer software]*, April 2001. Available from <http://www.quantpsy.org>,
15. Simmons, C., Wright, M., Jones, V., *Full costing of business programs: benefits and caveats*, International Journal of Educational Management, Vol. 20, No. 1, 29-42, 2006.
16. Tay, A., *Management's perception of MBA graduates in Malaysia*, Journal of Management Development, Vol. 20, No. 3, 258-274, 2001.

